

‘CZ ziet een partner in ons en dat willen we graag zijn’

Don van Sambeek (zorgcoöperatie Tot uw dienst)

In integrale samenwerking is het van belang dat organisaties samenwerken ten behoeve van complexe vraagstukken van burgers en cliënten. We zien nieuwe vormen van samenwerking ontstaan, en daarin ontstaan ook nieuwe vormen van governance. Dit heeft gevolgen voor de inkoop: meer gericht op shared benefits. ‘Ik verwacht dat we nu wel tot een contract zullen komen met CZ’, zegt Don van Sambeek. - Tekst: *Frank van Wijck*

Zelfstandig ondernemerschap van verpleegkundigen en verzorgenden is lange tijd bepaald geen gemeengoed geweest. Maar in kleine kernen in het land kan het wel een antwoord zijn op de afnemende voorzieningen. Don van Sambeek, nu voorzitter van coöperatieve vereniging Tot uw dienst in de gemeente Laarbeek, dacht daar al over na toen hij begin deze eeuw nog directeur was van de koepel van Brabantse verpleeg- en verzorgingshuizen. Hij vertelt: ‘Met ESF subsidie zetten we in Laarbeek, Eersel en Moerdijk een project op om verzelfstandiging van verpleegkundigen en verzorgenden te stimuleren, in kleine netwerken. Het was toen al duidelijk dat dit - met het oog op de verwachte vergrijzing en het gegeven dat de AWBZ-voorzieningen uit de hand liepen - nodig zou worden om in kleine kernen tot zorg en hulp dichtbij te kunnen blijven bieden. Ondernemerschap van deze beroepsgroepen was toen nog echt een uitzondering, ze wilden vooral zorgen.

Meer zelf organiseren

Toen het project in 2004 was afgelopen, werd Van Sambeek’s vrouw ziek en schrok hij van het grote aantal zorg- en hulpverleners dat over de vloer kwam. ‘Dat was niet wat wij wilden’, zegt hij. ‘In het verlengde van dat eerdere project ontstond toen het idee om dat meer zelf te gaan organiseren.’ Van Sambeek was toen voorzitter van de stichting welzijn ouderen. Hij haalde de Stichting Platform Gehandicaptenbeleid Laarbeek en de seniorenraad aan tafel om te horen hoe die aankeek tegen het voorstel om via een coöperatie de hulp en zorg zelf te

gaan regelen. ‘Het verraste me hoe snel dit tot draagvlak leidde’, vertelt hij. ‘Ik hoorde van iedereen: er komen zoveel mensen over de vloer, het is grootschalig en onpersoonlijk. De afstand tussen de instellingen en het individu werd steeds groter. Dit terwijl het bij zieke mensen om intieme handelingen gaat, waarbij de behoefte aan vaste gezichten en vaste tijden juist heel groot is.’

‘De afstand tussen de instellingen en het individu werd steeds groter. Dit terwijl het bij zieke mensen om intieme handelingen gaat, waarbij de behoefte aan vaste gezichten en vaste tijden juist heel groot is.’

De Rabobank was gecharmeerd van het idee van een zorgcoöperatie en verstreekte een klein sponsorbedrag en een computer met een programma voor de ledenadministratie. De Stichting Kruiswerk Laarbeek stelde een aanzienlijk groter sponsorbedrag beschikbaar en de provincie verdubbelde het totaalbedrag. Van Sambeek zocht in zijn netwerk naar mensen die zich voor de coöperatie wilden inzetten en zo kon de start worden gemaakt. De eerste cliënt wilde alarmopvolging, de tweede huishoudelijke hulp en de derde verzorging en verpleging. Alles kon op basis van het persoonsgebonden budget worden ingevuld. Al snel kwam er ook terminale zorg bij.

Domeindenken

De zorgaanbieders in de regio namen de zorgcoöperatie aanvankelijk niet heel serieus, aldus Van Sambeek. 'Ze zagen ons geloof ik een beetje als hobbyisten', zegt hij. 'Contacten waren er aanvankelijk niet. Maar al enige jaren voordat staatssecretaris Martin van Rijn de plannen voor de decentralisaties in de langdurige zorg realiseerde, was duidelijk dat er grote veranderingen aan zaten te komen. We groeiden en we merkten dat personeel van de instellingen de overstap maakte naar onze coöperatie.'

'Al enige jaren voordat staatssecretaris Martin van Rijn de plannen voor de decentralisaties in de langdurige zorg realiseerde, was duidelijk dat er grote veranderingen aan zaten te komen.'

Het lag dus voor de hand dat Van Sambeek op een gegeven moment van een zorgaanbieder een telefoontje kreeg met het verzoek: kom eens praten. Hij ging op de uitnodiging in en kreeg tot zijn verbazing te horen dat de instelling er voetstoots vanuit ging dat iemand die in een van zijn appartementen kwam te wonen ook van hem de hulp en zorg zou betrekken. 'Ik zei: volgens mij hebben we scheiding van wonen en zorg en hebben mensen keuzevrijheid', zegt Van Sambeek. 'Maar ik heb het niet hard tegen hard gespeeld, want dan zou je bewoners in zo'n conflict gaan betrekken.'

Het bleef niet bij één voorbeeld van domeindenken. Toen de coöperatie voor een terminale cliënt bij een andere zorgaanbieder een oncologisch verpleegkundige wilde inhuren voor een specialistische handeling, zei die aanbieder doodleuk dat hij dan vanzelfsprekend de hele zorg over zou nemen. 'Het was alom concurrentiedenken', zegt Van Sambeek. 'Nu worden ze vriendelijker. Eén instelling is gekanteld in zijn denken. Daarmee hebben we afspraken gemaakt over deskundigheidsbevordering van onze mensen en hulp in de niet-planbare zorg in de avond en nacht. We huren ook specifieke deskundigheid van ze in zoals oncologische zorg. Dat moeten we niet zelf willen doen, daarvoor zijn we te kleinschalig.'

Aansluiten bij het informele netwerk

De kern voor de coöperatie is: de eigen kracht van de professionals toevoegen aan de deskundigheid van de cliënt en diens familie. 'De eigen kracht maximaal faciliteren, daar gaat het om', zegt Van Sambeek. 'De professionals die nu zelfstandig voor ons werken hebben dat ook wel goed in de vingers. We sluiten aan op het informele netwerk. De vier dorpsondersteuners van de welzijnsstichting ViERBINDEN zijn verbonden met de dorpsraden en hebben een team van vrijwilligers tot hun beschikking. Wat de vrijwilliger niet kan doen, komt als vraag bij de dorpsondersteuner en dan komt vanzelf de aansluiting met onze coöperatie in beeld.'

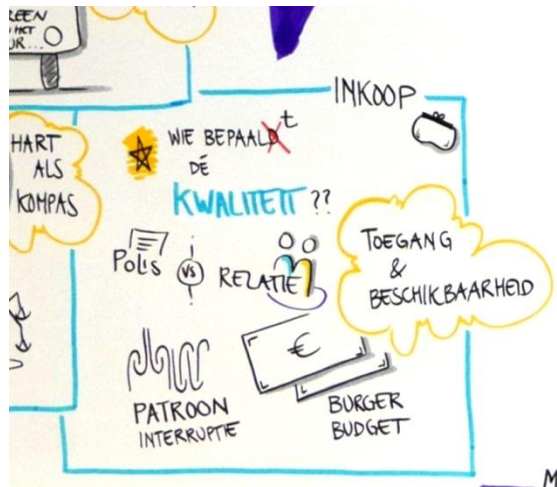
'De eigen kracht maximaal faciliteren, daar gaat het om.'

Contact met de gemeente hoefde Van Sambeek niet te zoeken, die meldde zich zelf. 'Ik werd gevraagd om mee te werken aan de gemeentelijke besprekingen van de ontwikkeling van een maatwerkvoorziening voor begeleiding en dagbesteding', zegt hij. 'Ik vreesde voor bureaucratie, maar als je niet meedoet sta je buitenspel. Gelukkig merk ik dat naar ons wordt geluisterd en dat de gemeente bereid is een ontwikkelagenda op te stellen die niet meteen helemaal wordt dichtgetimmerd. Ondertussen hebben we een contract met de gemeente voor huishoudelijke hulp, begeleiding en dagbesteding. We kunnen hierbij nu ook zorg in natura bieden. Voor veel cliënten makkelijker dan het persoonsgebonden budget, nu het trekkingsrecht van kracht is met alle ellende van dien.'

Onderhandelen over contractering

Het lag voor de hand dat ook contacten zouden ontstaan met de zorgverzekeraars. Met de dominante zorgverzekeraar voor de regio, CZ, is Van Sambeek al een paar jaar in gesprek namens de zorgcoöperaties in de Kempen- en Peelgebieden. Hij vertelt: 'CZ vond de ontwikkeling van de coöperaties heel belangrijk en zag er ook toekomst in. Het zag echter dat alleen al in Brabant al zo'n dertig coöperaties waren ontstaan en stelde dat het niet met al die coöperaties afzonderlijk kon onderhandelen over eventuele contractering. Dus is op instigatie van CZ een koepel tot stand gekomen van de coöperaties in Elzendorp, Hoogeloon en Laarbeek. CZ ondersteunde ons met de opzet hiervan en met het schrijven van een businessplan. Helaas was de tijd te kort om

al in 2014 alle zaken - WTZI-verklaring, governance, klachtenregeling et cetera - te regelen die contractering voor 2015 mogelijk maakten.'

Ruimte voor burgerinitiatieven en zorgcoöperaties

Inmiddels zijn echter nieuwe inkooponderhandelingen gestart voor 2016. Van Sambeek: 'In het inkoopdocument voor 2016 staat nu met zoveel woorden beschreven dat bij toegang van nieuwe toetreders ook burgerinitiatieven en zorgcoöperaties een rol moeten kunnen spelen. In de Zorgverzekeringswet heeft de zorgverzekeraar ook meer ruimte dan in de AWBZ om hierin stappen te zetten met ons. Ik verwacht dan ook dat we nu wel tot een contract zullen komen met CZ. We proberen dat met de tweede zorgverzekeraar in de regio, VGZ, ook te bewerkstelligen.'

Wat verwacht de zorgverzekeraar van de koepel? 'Primair dat je de zorg goedkoper levert', zegt Van Sambeek, 'laat ik daar duidelijk over zijn. 'Maar CZ is ook geïnteresseerd in kwaliteit van leven en versterking van de eigen regie van haar verzekerden, wat goed aansluit bij de eigen regie van mensen die wij voorop stellen.

Zelf kan CZ de eigen verzekerden moeilijk bereiken, wat het wel wil om te spreken over zaken als preventie, medicatieveiligheid en betere kwaliteit van leven. Logisch, want een betere levenskwaliteit betekent lagere zorgconsumptie. Dus hebben wij gezegd: kom maar bij ons, want wij hebben dat netwerk wél. Zo werkt samenwerking met de zorgverzekeraar twee kanten op. Als niets wordt gedaan om de kwaliteit van leven te verbeteren, blijft eenzaamheid de dominante factor en wordt de hulp de praatpaal. Het is ook in ons belang om dat te voorkomen. En we zien ook de urgentie om dat te doen, want het aantal negentig plussers met afnemende mobiliteit groeit. Dus spreken we als koepel met CZ over mogelijkheden om zorg en preventie in te bedden in het dagelijks leefpatroon van mensen. Dat is het nieuwe zoeken, verbanden creëren die er voorheen niet waren. Voor ons zijn een warm hart, betrokkenheid en eigenaarschap daarin kernwaarden. Dit sluit aan bij de passage in het inkoopdocument waarin CZ aangeeft in contact te willen komen met de verzekerden. Daarin ziet het ons als partner en dat willen we ook graag zijn.'

Dit interview maakt deel uit van een serie van acht interviews met bestuurders. Zij gaan in op één van de vier gebieden van governance: toezicht, verantwoording, sturing en inkoop. Governance is een uit Engeland overgewaarde term en betekent vrij vertaald de manier van besturen.

Voor alle interviews kijk op www.vilans.nl

Meer informatie over Governance tussen organisaties

Neem contact op met onze expert Monique Spierenburg, per e-mail m.spierenburg@vilans.nl of telefoon (030) 789 23 82.